

LENINA KĀROGS

LATVIJAS KOMUNISTISKĀ PARTIJAS PREIĻU RAJONA KOMITEJAS UN
PREIĻU RAJONA TAUTAS DEPUTĀTU PADOMES LAIKRAKSTS

IZNĀK KOPS

1950. GADA 29. MARTA

Nr. 111 (5805)

17.

SEPTEMBRIS

SESTDIENA,

1988. GADS

Maksa 3 kap.

LATVIJAS KP RAJONA KOMITEJAS PLĒNUMS

1988. gada 15. septembrī notika Latvijas KP rajona komitejas plēnums. Tajā izskatīja jautājumu «Par partijas rajona organizācijas uzdevumiem, lai radikāli paātrinātu tehnisko progresu rūpniecībā, celtniecībā un apkalpojošajā sfērā». Plēnumā referēja Latvijas KP rajona komitejas otrais sekretārs P. ROMANOVŠ.

Debatēs sakarā ar referātu runāja Līvānu pārvietojamās mehanizētās kolonnas galvenais inženieris I. NILOVS, republikāniskā projektēšanas un mājbuves tresta pārvaldnieks V. VEIDE, Līvānu eksperimentālās biokīmiskās rūpnīcas galvenais inženieris J. LIEPA, Preiļu 2. vidusskolas skolotāja G. VIŠNAKOVA, Preiļu 21. pārvietojamās mehanizētās kolonnas partijas pirmorganizācijas sekretāre R. LAZDANE, kolhozagrofirma «Krasnij Oktjabrj» Preiļu siera rūpnīcas direktors P. ZUKULIS un Līvānu stikla fabrikas direktors J. SKREIVERS.

Apspriešanās jautājumā plēnums pieņēma lēmumu. Latvijas KP rajona komitejas rūpniecības un transporta nodaļas vadītājs N. PAVLOVSKIS sniedza informāciju, kā izpildīts partijas rajona komitejas plēnuma lēmums, kurš bija pieņemts sakarā ar rajona Tautas deputātu padomes izpildkomitejas priekšsēdētāja vietnieka komunistu J. Desaiņa pārskatu «Par darbu stilu un metodēm, vadot rajona celtniecību». Pēc informācijas noklausīšanās plēnumā runāja rajona izpildkomitejas priekšsēdētāja vietnieks J. DESAINIS, kā arī Jaunaglonas 58. profesionāli tehniskās vidusskolas direktors N. LEO-NOVS.

Plēnums atzina, ka minētais lēmums pamatā izpildīts, un noņēma to no kontroles.

Plēnums pieņēma lēmumu par partijas rajona organizācijas XXII konferences sasaukšanu.

Plēnuma materiālus publicēsim turpmākajos laikraksta numuros

Apbalvojumi mātēm

PSRS Augstākās Padomes Prezidijs vārdā Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs apbalvojis šādas mūsu rajonā dzīvojošas daudz bērnu mātes:

ar 1. pakāpes ordeni «Mātes Slava» — mājsaimniece Lūbovu NAUMOVU;

ar 1. pakāpes «Mātes medaļu» — strādnieci Mariju JEĻISEJEVU;

ar 2. pakāpes «Mātes medaļu» — kolhoznieci Irinu MASĻAKOVU un mājsaimniecei Veltu RUBENI.

● Viens no labākajiem mehanizatoriem kolhozā «Vārkava» ir P. Kuzminovs. Kad apmeklējām kolhozu, viņš ar zemi un jau bija paguvjis apvērst vairākus desmitus hektāru augšnes. Sogad strādāt nav viegli, jo arī Vārkavas pusē tirumi ir pielījuši. Un tomēr darbs Pēterim Kuzminovam sokas.

● ATTĒLĀ: kolhoza «Vārkava» mehanizators Pēteris Kuzminovs. J. SILICKA foto

Tikšanās ar strādniekiem

Lauksaimniecība — 1,4 reizes, ķīmiskā rūpniecība (tai skaitā arī mikrobioloģiskā) — 863 reizes! Tie ir skaitļi, kas raksturo pēckara laika ražošanas kāpinājumu pieminētajās nozarēs. Šodien skaidri redzams, cik liela disproporcija starp tām izveidojusies.

Tik problemātiski asi sākās Līvānu eksperimentālās biokīmiskās rūpnīcas strādnieku tikšanās ar LPSR Valsts plāna komitejas priekšsēdētāja vietnieku A. Gūtmani. Tā notika vienotās politdienas ietvaros.

Viesis sīki raksturoja sarežģīto attīstības posmu, kādu pašreiz pārdzīvo mūsu republika, mūsu rajons: sociālo, kultūras un sadzīves problēmu krasi saasināšanās, migrācijas pastiprināšanās, nelabvēlīga ekoloģija, atpalicība ārējos ekonomiskajos sakaros utt.

It kā uzminējais klātesošo interese, A. Gūtmanis sīkāk pastāstīja par republikas un mūsu rajona apgādi ar pārtiku (tai skaitā arī ar galas produktiem). Vispusīga informācija, kāda ir Valsts plāna komitejas rīcībā, beidzot kļuvis pieejama arī vietējām Tautas deputātu padomēm. Jācer, ka mūsu lasītāji tiks ar to iepazīstināti.

Viesim uzdeva daudz jautājumu — gan par eksperimentālās biokīmiskās rūpnīcas perspektīvām, gan par visas Līvānu pilsētas nākotni.

Sarunā piedalījās arī rajona izpildkomitejas priekšsēdētājs J. Vucēns. Viņš atbildēja uz klātesošo jautājumiem.

I. IVANOVA

Sacensības talcinieku vienības

Jā gan, talcinieki savstarpēji sacenšas. Tikai šoreiz ne sporta, ne profesionālajā meistarībā, bet gan izturībā, darba prasmē un organizētībā. Līnu un kartupeļu laukā. Zināmi arī pirmās darba nedēļas rezultāti.

1. vietā, izpildot maiņas normu par 125 procentiem, izvirzī-

Rajons dienu ritumā

jusies RPI studentu grupa, kura strādā K. Marksa kolhozā. (Grupas vecākais — G. Strautmanis).

Aiz viņiem ierindojušās maiņas cepēju un konditoru grupas meitenes no Jaunaglonas 58. profesionāli tehniskās vidusskolas. Viņas strādā padomju saimniecībā «Rušona» un uzdevumu veikšanas par 110 procentiem. (Grupas vecākā — M. Kursīte.)

Trešie — Rīgas 3. profesionāli tehniskās vidusskolas audzēkņi, kas maiņas normu izpildījuši par 86 procentiem, strādājot padomju saimniecībā «Rudzāti». (Grupas vecākais — G. Bultovs.)

Pavisam novākt ražu rajona saimniecībās palīdz 10 talcinieku — studentu un arodvidusskolu audzēkņu grupas. Jāstrādā vēl pāris nedēļas, un ikvienai grupai ir iespēja izvirzīties līderu godā.

S. JOKSTE

Ziedu valodā

Vairākas dienas Līvānu stikla fabrikas lielajā zālē varēja apskatīt mākslinieciski izkārtotu ziedu un augu izstādi. Apmeklētājus laipni uzņēma izstādes organizētājs, sieviešu padomes loceklis Ausma Pfafrode un Astrīda Kļauža.

Visu uzmanību saistīja augstā mākslinieciskajā līmenī veidotā centrālā kompozīcija «Mātei Latvijai» — spilgts ziedu paklājs latviešu tautas nacionālo krāsu salikumā. Stendū veidoja Latvijas PSR Mākslinieku savienības biedri — stikla fabrikas mākslinieku kolektīvs, kurš kļuva par vienu no balvu saņēmējiem.

Bijām pārsteigti par uzņēmuma darbinieku smalkajiem ziedu un augu salikumiem un darbos ievēroto šodienas aktuālo tematiku. Ziedu valodā cilvēki puda savu prieku, bēdas, sašutumu, izteica savas cerības.

Sevišķu atzinību izteicām fabrikas pirmā ceha strādniekiem par stenda noformējumu un izteiksmīgajām kompozīcijām «Pēdējie saules zaķi», «Avots» un «Duets».

Ķīmiskās laboratorijas darbinieki tika apbalvoti par kompozīcijām «Grozī ar dārzeņiem» un «Lielpaneļu rūpnīcai — nē». Ļoti nopietna pieeja bija jūtama

fabrikas bērnu darza kolektīva darbos «Atklātība», «Latgale» un «Sendienas». Tehnoloģu nodaļa izpelnījās atzinību par darbiem «Es vēl cīnīšos» (par ekoloģisko stāvokli Līvānos), «Dziesma nenosals», bet termosu iecirkņa ļaudis — ar kompozīciju «Tiem, kas neatnāca Dzimentē», grāmatvedības darbinieki — ar «Eliksīru», administratīvi saimnieciskās nodaļas kolektīvs — ar kompozīciju «Rudens».

Ar lielu uzņēmību un nopietnību savus darbus bija veidojuši arī citu cehu un nodaļu ļaudis.

Izstādi vērtēja Līvānu 1. vidusskolas, būvmateriālu un konstrukciju kombināta un koksnes konstrukciju rūpnīcas mākslas pārstāvju komisija.

Ļoti interesanta izvērtās izstādes dalībnieku, apmeklētāju un fabrikas vadības tikšanās, izstādi noslēdzot. Kopīgi tika apspriesti turpmāko šādu izstāžu noformējuma veidi un «Mākslas dienu — 89» sarīkošana Līvānu stikla fabrikā, uz kurām plānots ielūgt Latvijas PSR Mākslinieku savienības pārstāvjus ar mākslas darbu izstādēm. Jaunos priekšlikumus visi saprotoši uzņēma un atbalstīja.

M. DUBININA,

izstādes vērtēšanas komisijas pārstāve

PSRS kauss — Ingum Bukam

Gruzijas galvaspilsētā Tbilisi notika PSRS kausa izcīņas sacensības ūdenslīdpošanā. Piedalījās visi spēcīgākie mūsu valsts sportisti.

Ar personīgo rekordu (11 metru trose, 3 bojas) par PSRS kausa īpašnieku kļuva prellietis Ingus Būks. Šis rezultāts ir krītni labāks par tiem, kādus sasniegta Eiropas čempionāta uzvarētāji.

Diāna Vucāne ierindojās 5. vietā. (Pēc pusfināla sacensībām Diānai gan vēl bija labākais rezultāts.) Valdis Ivanāns šoreiz startēja neveiksmīgi. Finālam kvalificējās arī ASK sportists Gints Ruņģis.

A. VELDRE

„Pirmās šķiras blēdīšanās“

● Mūsu laikraksta 30. augusta numurā ar šādu virsrakstu publicēts kritisks materiāls par kurināmā piegādi atsevišķiem patērētājiem. Saņemta atbilde, kuru parakstījis Daugavpils starprajonu kurināmā bāzes direktors A. Stunža.

Tajā citā starpā teikts: «Maksa par iekraušānu un piegādi noteikta saskaņā ar tarifiem cenrādī, kuru ar lēmumu Nr. 155 apstiprinājis republikas Valsts cenu komiteja. Ja maksa par piegādi pircēju neapmierina, viņš var pieteikt automašīnu transporta uzņēmumā un, saņemot kurināmo, uzrādīt norēķinu par automašīnas izmantošanu.

Saskaņā ar valsts standartu komunālajām un sadzīves vajadzībām izmantojamo kūdras briķu krava drīkst saturēt ne vairāk kā 6 procentus smalknes (briķu gabaliņi mazāki par 25 mm). Pēc starprajonu kurināmā bāzes administrācijas lūguma

pilsētas Tautas deputātu padomes deputāts V. Čakš un kurināmā pārdevēja R. Seiflere pārbaudīja līvānietei Veigurei piegādātā kurināmā kvalitāti. Pircējas pretenzijas bāze atzīst par

Atgriežoties pie publicētā

pareizām, līdz šī gada 10. septembrim briķetes tiks apmaiņātas.

Kurināmā tiešā piegāde no Strūžāniem uz Līvāniem nav iespējama, jo reisi dodas lielās kravas automašīnās, kuru piekabju tilpums ir 7, 10, 11 tonnas. Bet vienai mājai vajag vidēji 3 — 4 tonnas kurināmā. Tātad — kurināmā pārkraušana Preiļos un Līvānos ir neizbēgama. Un vēl — Līvānos nav noliktavas telpu, kur šo kurināmo uzglabāt, neatradām arī

laukumu vagonu izkraušanai. Autore nepamatoti apgalvojumu par to, ka jāēdod «piecītis», lai saņemtu labu kurināmo, uzskatām par apmelojumu.

Pateicamies laikrakstam par mūsu tālrunu numuru publicēšanu. Domājam, ka tas palīdzēs nokārtot visus jautājumus ar pircējiem bez preses palīdzības.

NO AUTORES. Nebūt nedoma apvainot kurināmā bāzes konkrētus darbiniekus nelikumīgā rīcībā. Lūdzu atvainot, ja sapratāt to tieši tā. Un tomēr — lai aizstāvētu savu mundiera godu, vispirms jāparūpējas, lai tas gods vispār būtu. Realitāte diemžēl ir šāda: līvānietei Veigurei piegādātais nederīgais kurināmais nebija apmaiņā pat 14. septembrī. Tādēļ bez preses iekaušanās iztikt tomēr nevar.

I. KOROLOVA

Ilgu laiku gan teorijā, gan mūsu apziņā valdīja uzskats, ka, sociālismam attīstoties un nostiprinoties, nacionālās problēmas pakāpeniski zaudē savu agrāko nozīmi. Tāds viedoklis šķita visai pārliecinošs: tā kā, uzvarot sociālismam, nacionālais jautājums mūsu zemē bija atrisināts, tātad — visi šķēršļi PSRS tautu draudzībai un saliedētībai ir likvidēti un šī draudzība kļuvusi stipra un nesagraujama uz laiku laikiem. Jāatzīst, ka ilūzijas šajā sakarībā bija arī šo pārdomu autoram: pirms 23 gadiem izdevniecībā «Liesma» klajā nāca viņa brošūra «Stipra kā tērauds».

Lai cik paradoksāli tas būtu, tāds stereotips zināmā mērā pastāv vēl šodien un pat pēc nesenaļiem notikumiem Kazahijā, Baltijas republikās, Kalmu Karabahā. Laikraksts «Izvestija» šā gada 10. jūnija numurā publicēja aptaujas rezultātus: 55 procenti aptaujāto ierindas darbinieku un puse

no dažāda ranga vadītājiem uzskata, ka mūsu zemē «pilnībā tiek realizēta cilvēku vienlīdzība un līdztiesība visās valsts un sabiedriskās dzīves sfērās, neatkarīgi no to nacionālās piederības», tātad iznāk, ka šo cilvēku viedoklis ir tāds pats — problēma praktiski nepastāv. Nevar nepieņemt sociālo secinājumu: šāda statistika rada bažas, jo liecina, ka vecās dogmas vēl arvien valda pār cilvēku prātiem.

Tas nav vienīgais stereotips. Ir arī vairāki citi, ne mazāk noturīgi. Viena sabiedrības daļa uzskata, ka it visā vainojams atklātums: nevajagot tik daudz rakstīt par sarežģījumiem nacionālajā attiecībās, kaut arī tādi radušies vairākos mūsu zemes reģionos, jo informācija par to tikai veicinot kaislību uzkurināšanu. Agrāk, lūk, par to netika rakstīts, un viss bija kārtībā. Citi jebkurā nacionālo kaislību uzliesmojumā saskata «imperialisma pirkstu».

ko un nacionālistisko izpausmju saglabāšanu un pastiprināšanu. Vēl vairāk — stalinisms lielkrievu šovinismam piešķir padomju birokātiskā lielvalstiskā šovinisma formu. Viena no šīs parādības īpatnībām bija tā, ka, būtībā palicis tas pats lielkrievu šovinisms, bet zaudējis iespēju atklāti izpausties, tas izstrādāja neizsmejamu maskēšanās prasmi, tērpdamies cēlu internacionālistisko jēdzienu veidolā, izlikdamies, ka stāv un krīt par tādiem reāliem sociālisma iekarojumiem kā padomju patriotisms, padomju cilvēks, padomju kultūra, padomju dzīvesveids. Tieši šajā augsnē veidojās dziļa plaša starp vārdiem un darbiem, svinīgām deklarācijām un dzīves realitāti. Patiesi: vārdos — «vienotā padomju tauta», «padomju patriotisms», «staliniskā tautu draudzība», un tajā pašā laikā vesulu tautu — Krimas tatāru, ingušu, balkāru, kalmiku deportācija.

Padomju šovinismam ir arī kāda cita īpatnība: par tā pāudējiem kļuvuši ne tikai krievu tautības, bet arī «nacionālie» birokāti. Staļina izveidotās Varas Sistēmas raksturam nenoliedzami piemīt šī

baltsarkanajam karogam, Brīvības piemineklim Rīgā) tika piekārtas «nacionālisma» birkas. Lōģika bija ārkārtīgi vienkārša: no 1922. gada līdz 1940. gadam šis karogs taču bija buržuāziskās republikas, vēlāk arī autoritārā režīma valsts karogs, bet pieminekli atklāja Ulmanis 1935. gadā. Rezultātā tika aizvainotas cilvēku dabiskās nacionālās jūtas. Un tas notika attiecībā uz tautu, kas pasaulei devusi sarkanos latviešu strēlniekus — vienu no vislieliskākajiem īsta internacionālisma paraugiem! Vai gan nebūtu bijis labāk no paša sākuma šīs nacionālās un vispārcilvēciskās vērtības (uz pieminekļa taču ir uzraksts «Tēvzemei un brīvībai») «uzņemt» sociālistiskajā Latvijā, nevis atdot nacionālistu rokās? Vai gan tolaik savos priekšstatos nacionālistisko mēs neesam saļaukuši ar nacionālo? Padomju Armija taču pārņēma cariskās armijas zeltītos uzplečus, bet Padomju Flote — Andreja baltzilā karoga krāsas!

Filozofs A. Holmogorovs, kurš savā laikā meklēja mājas Rīgā un ieņēma visai atbildīgus amatus, tieši apgalvoja, ka Padomju Savienībā nevarot būt nekāda nacionālā patriotisma, esot tikai un vienīgi padomju patriotisms. Lūk, viens no uzskatāmiem padomju (bet būtībā krievu) lielvalstiskā šovinisma piemēriem!

Atkāpšanās no leņinskās nacionālās politikas uz lielvalstiskā šovinisma pusi neglābjami izraisa «nacionālā ekstrēmisma» ekscēsus no abām pusēm. LPSR Rakstnieku savienības valdes paplašinātā plēnema dalībnieki minēja piemērus, kad tādi ekstrēmisti uz namu sienām raksta lozungus: «Krieviem Rīgu, hansom — pigu!», «Kauts nosists latvietis — viens iestādīts koks. Apzāļumosim Rīgu!» 1988. gada 14. jūnija mītiņā dažam labam jaunietim bija mugurā krekliņš ar uzrakstu (angļu valodā): «Krievi, vācieties mājās!» Kā zināms, šovinistiski izlēcieni notika arī padomju estrādes dziesmas festivālā «Jūrmala-88».

Mēs reti runājam publiski par šiem faktiem, vēl retāk rakstām un vēl retāk attiecīgi rīkojamies tādu Latvijas PSR Konstitūcijas 34. panta rupju pārkāpumu gadījumos. Tomēr nebūtu slikti sarīkot publiskus tiesas procesus tādu ekscēsu dalībniekiem, lai viņu pretpadomju rīcību nosodītu ne tikai likuma spēks, bet arī sabiedriskā doma. Nacionālās problēmas ir delikāta lieta, tomēr nav jēgas šīs kaites mēģināt iedzīt dziļumā. Vai tad ir noticis kaut jēl viens šāds publisks process, to plaši atspoguļojot presē un parādot pa televīziju? Pagaidām tiek pieņemti tikai atsevišķi lēmumi, turklāt akcents tajos likts uz nacionālistisku izpausmju nosodīšanu, kamēr lielkrievu šovinistu izricība paliek ēnā.

Jau sen ir laiks atzīt, ka jebkādas sociāl ekonomiskas vai ekoloģiskas problēmas, kuras ir akūtas jau pašas par sevi, nacionālajos reģionos neizbēgami iegūst nacionālu iekrāsojumu.

Personīgi es ļoti labi saprotu latviešu sabiedrības satraukumu un bažas tādas perspektīvas priekšā, ka pamattautība mūsu republikā draud palikt mazākumā, kļūt par nacionālo minoritāti. Statistika ir nepielūdzama: 1959. gadā Latvijas PSR dzīvoja 62 procenti latviešu, 1970. gadā — 56,8 procenti, 1979. gadā — 53,7 procenti. Rīgā 1979. gadā latviešu bija 38,3 procenti, krievu — 46,1 procenti. Ko rādīs 1989. gada tautas skaitīšana?

Daudzi speciālisti uzskata, ka šāda situācija ir viens no administratīvi resoriskās sistēmas negatīvajiem «veidojumiem», tas ir, tā paša bēdīgi slavenā padomju birokātiskā lielvalstiskā šovinisma sekas. Partijas XIX Vissavienības konference tika atklāti runāts par problēmām, kādas republikā uzkrājušās stagnācijas gados. «Te es domāju par disproporcijām vairāku tautas saimniecības nozaru attīstībā un par sociālās infrastruktūras atpalicību no rūpnieciskās ražošanas attīstības,» savā runā teica Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas pirmais sekretārs Boriss Pugo. «Bet sevišķi republikas iedzīvotājus satrauc nesamērīgi liels darbaspēka pieplūdums no citiem reģioniem un ekoloģiskās situācijas nopietna sarežģīšanās.» Tālāk savā runā viņš teica «Cilvēki tā arī saka: ja jūs netiksiet galā ar resoriem, mēs tiksim galā ar jums».

Ir acīm redzams, ka tieši saasinātās situācijas dēļ tik ļoti uzvirmo kaislības ap Rīgas metro būves projektu un atom-elektrostacijas būvniecību Liepājas rajonā. Šajā sakarībā nevaru necītēt institūta «Atomenergo» projekta Kijevas nodalas inženiera V. Pižikova vārdus. Atbildot uz izteiktajiem bažām par to, ka darba spēka pieplūdums no citām republikām Liepājas atomelektrostacijas celtniecībā vēl vairāk sarežģīs demogrāfisko situāciju Latvijā, viņš vieglu sirdi paziņoja: «Vai tad pie jums meiteņu trūkums? Būs internacionālās ģimenes, un nacionālais ļautāums atrisināsies pats no sevis.» Izrādās, ka atrisināt nacionālo jautājumu ir tik ārkārtīgi vienkārši! Es personīgi atbalstu laulības starp dažādu tautību cilvēkiem, tomēr tikai tad, ja tas no mīlestības dēļ, nevis piespiedu kārtā, kad

(Nobeigums 4. lappusē.)

CĒLOŅI UN SEKAS

Demokratizācijas un atklātuma gaisotne ļauj, atgriežoties pie leņinskajiem principiem nacionālo problēmu risinājumā, pārvarēt vecos stereotipus un nopietnāk analizēt problēmas.

Vispirms: mūsu pozīcijas nacionālā jautājuma risināšanā ir stingras. Tieši sociālisms ir iznīcinājis jebkādas apspiešanas vai ekspluatācijas iespējas — arī vienai tautai attiecībā pret otru tautu —, to galvenos cēloņus, visdziļākās saknes, jo ir taču likvidēts privātpašums un ekspluatatoru šķiras. Tādējādi sociālisms ir devis iespēju kardināli atrisināt nacionālo jautājumu mūsu zemē. Padomju varas sasniegumi šajā jomā septiņdesmit pastāvēšanas gados ir neapšaubāmi, nenoliedzami. Skiet, ka nav nepieciešamības atkārtot vispārzināmas patiesības.

Taču situāciju sarežģī tas, ka sociālisma priekšrocības nacionālo attiecību jomā (gluži tāpat kā jebkurā citā) nerealizējas pašas no sevis, automātiski. Tādēļ līdztekus patiesiem sasniegumiem un panākumiem leņinskās nacionālās politikas īstenošanā radās arī nopietnas problēmas un grūtības.

Tālāk. Laika gaitā kļuva acīm redzams, ka atsevišķi konkrēti nacionālo problēmu risinājumi pirmajos pēcrevolūcijas gados ne vienmēr bija tie labākie. Daži svarīgi procesi nacionālās apziņas un nacionālās pašapziņas sfērā vai nu pilnībā bija pazuduši no teorētiku un politiķu redzesloka, vai arī tiem savlaicīgi netika dots pareizs vērtējums.

Taču galvenais bija tas, ka mūsu plejauto trūkumu, kļūdu un neizdarību rezultātā, sākot ar deformācijām ekonomikā un ideoloģijā un beidzot ar dažādiem sociālistiskā internacionālisma un sociālā taisnīguma principu pārkāpumiem, nevēlamas kolīzijas radās arī nacionālajās attiecībās.

So analīzi apstiprina partijas XIX Vissavienības konferences rezolūcija «Par starpnacionālajām attiecībām». Rezolūcijā teikts: «Dinamismu, kas piemita daudz nacionālās Padomju valsts, veidošanās sākuma posmam, būtiski samazināja un iedragāja atpakaļšanās no leņinskajiem nacionālās politikas principiem, likumības pārkāpumi personības kulta laikā, stagnācijas ideoloģija un psiholoģija.»

Leņinskās nacionālās politikas izkropojumi un atkāpšanās no tās radīja labvēlīgu augsnī un cieši savijās ar divu šīs politikas antipodu izpausmēm — lielkrievu šovinismu un vietējo nacionālismu. Pirmā izpaudās nacionālā īpatnību nepietiekamā novērtēšanā vai pat pilnīgā ignorēšanā partijas, padomju, saimnieciskajā darbā un kultūras dzīves vadīšanā mūsu valsts nacionālajos rajonos, centienos uzspiest tiem centra diktātu. Otrās savukārt izpaudās šo nacionālo īpatnību pārliecīgā uzsvēršanā, atsevišķu centienos, lokālismā, internacionālo saišu vājināšanā. Uzdevums pārvarēt abas šīs novirzes tika izvirzīts jau partijas X kongresā 1921. gadā. Taču vēl šodien, gandrīz pēc septiņdesmit gadiem, mēs nevaram sacīt, ka tas būtu pilnībā atrisināts.

Ir vispārzināms, ka Leņins, ļoti enerģiski aizstāvēdams tautu internacionālo vienību, Padomju valsts konkrētajos apstākļos vadījās no nepieciešamības stingri «sadalīt pienākumus». Viņš uzskatīja, ka krievu komunistiem, kā bijušās «lielvalsts» nācijas pārstāvjiem, ir pienākums vispirmām kārtām vest konsekvēntu, nesamierināmu cīņu pret lielkrievu šovinismu, savukārt latviešu, krievu, ukraiņu un citu nekrievu tautību komunistu pienākums ir tikpat konsekvēnti cīnīties pret latviešu, krievu, ukraiņu vai jebkādu citu vietējo nacionālismu. Runā-

Kas mums traucē?

Pārdomas par starpnacionālajām attiecībām mūsu zemē

dams par sevi, 1923. gada oktobrī viņš rakstīja: «Lielkrievu šovinismam piesaku karu ne uz dzīvību, bet uz nāvi».

Šī Leņina izvirzītā prasība ir aktuāla arī šodien, un tas nemts vērā jau minētajā partijas XIX Vissavienības konferences rezolūcijā: «Leņinskās tradīcijas garā jācīnās vispirmām kārtām pret «savu» nacionālismu un šovinismu, un tas jādara pirmām kārtām atbilstošās nacionalitātes pārstāvjiem». Tā kā šo pārdomu autors ir krievu komunisti, kas dzīvo Padomju Latvijā, tad, dabiski, galveno vērību viņš veltī lielkrievu šovinisma izpausmju kritiskai analīzei mūsu dzīvē.

INTERNACIONĀLISMS NAV SAVIENOJAMS AR ŠOVINISMU

Kāpēc vēl arvien mums nākas sadurties ar šo negatīvo parādību? Kur meklējams cēlonis tam, ka aizspriedumi nacionālajās attiecībās parāda tādu dzīvotspēju, kas sakāms arī par lielkrievu šovinismu?

Skaidrs, ka cēlonis tam meklējams «pagātnes paliekās», ieraduma spēkā, šovinistiskās tradīcijas, kas jau sen nosodītas un atmestas, tomēr dažu labu cilvēku pagaldām cieši tur savā varā. Ar analogiskām parādībām mēs saskaramies morāles, reliģijas, ideoloģijas un citu sabiedriskās apziņas formu sfērā. Cēlonis ir vispārzināms: sabiedriskā apziņa savā attīstībā atpaliek no sabiedriskās esamības, nokautā pūka indīgi zobi arvien ataug no jauna.

Pats par sevi saprotams, ka cēloņi meklējami arī buržuāziskās ideoloģijas un propagandas spiedienā uz mūsu sociālistisko sabiedrību. Informācijas revolūcijas apstākļos šī spiediena iespējas ir krasī pieaugušas.

Tomēr galvenie cēloņi meklējami tajos procesos, kādi risinājušies mūsu zemē.

Mums vienmēr bija jārisina pilnīgi jauni uzdevumi. Pa sociālisma celtniecības ceļu mēs gājām pirmie, un, kā jau jauna «cēla cirtējiem, neizbēgami radās arī kļūmes un pat nopietnas kļūdas.

Nevar pietiekami nenovērtēt arī radikālismu, nepacietību, pārsteidzību, cenšanās aizskriet priekšā laikam, kas raksturīgi katrai revolūcijai, vārdus sakot, visu to, ko V. I. Leņins ir nosaucis par «kreiso» bērnišķīgumu.

Un, pats par sevi saprotams, te jāpiepūlina sociālisma deformācijas, arī leņinskās nacionālās politikas deformācijas, kas saistītas ar personības kultu, voluntarismu, subjektivismu, stagnācijas gadiem, — to visu varētu nosaukt par «šodienas bēdīgo mantojumu».

Nepretendējot nedz uz «patiesību pēdējā instancē», nedz arī uz pilnīgu analīzi, atļaušos izteikt savu viedokli: Staļina kulta laikā izveidojusies personiskās varas administratīvi birokātiskā sistēma ārkārtīgi lielā mērā veicināja šovinist-

cilvēka personības zīmogs. Vispārzināms, ka ir cilvēki, kuriem zināmos apstākļos raksturīga tieksme «būt svētiem» par Romas pāvestu. Te būtu derīgi atcerēties, kā V. I. Leņins, gatavojoties padomju republiku apvienošanai Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā, nikni šautīja Staļinu par to, ka tas atbalstīja «autonomizācijas» plānu (tas ir, citu padomju republiku iestāšanās KSPPR, kas iedragātu to suverenitāti un līdztiesību), par viņa lomu tā dēvētajā «gruziņu lietā». Tas gruziņš, rakstīja V. I. Leņins, kas nevēlīgi svaidās ar apvainojumiem «sociālnacionālismā» (lai gan viņš ir patiesi un īstens ne tikai «sociālnacionālis», bet arī rupjš lielkrievu deržimorda). Šis gruziņš būtībā pārkāpj proletāriskās šķiru solidaritātes intereses... Lai gan jebkādas paralēles ir visai nosacītas, grūti tikt valā no domas: vai leņinskā vērtējumi būtu zaudējuši savu aktualitāti? It sevišķi, ja analizējam notikumus Latvijā 1959. gada vasarā.

Palūkosimies uz šo problēmu plašāk. Vai gan mazums ir cilvēku, kuri vadās pēc principa: «Ko pavēlēs?». Viņi ir gatavi, nevalcējot sirdsapziņai, verdziski izpildīt jebkādu norādījumu «no augšas». Atgriežoties pie nacionālajām problēmām, gribu teikt, ka ļoti precīzi šo parādību raksturojis J. Peters, nosaucot to par «nacionālo nihilismu». Līdzīgos gadījumos skaļi vārdi par internacionālismu, par Padomju valsts «augstākajām interesēm» ir tikai tukšas frāzes, kamēr patiesībā izzūd elementāra ciena ne vien pret citām tautām, bet arī pret savu tautu personisku karjeristisku labumu vārdā, kādus cer gūt, pateicoties savam sulainiskumam.

Padomju birokātiskais lielvalstiskais šovinisms, kas uzrūdzis no vienpersoniskās (Leņina vārdiem runājot, «neapņemamas») varas un dogmatisma rauga, turklāt pilnībā apguvis demagogijas mākslu, ir ārkārtīgi dzīvīgs, tam ir tūkstos seju, tas iesakņojas visās sabiedrības dzīves sfērās — politiskajā, sociālajā, ekonomiskajā, kultūras un ideoloģijas jomā. Apskatīsim dažas šī šovinisma izpausmes.

Teorētiski tika deklarēts: Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā divas galvenās tendences — sociālistisko nāciju uzplaukums un to tuvināšanās — tiek īstenotas to dialektiskajā vienībā. Tomēr praksē uzsvars tika likts uz tuvināšanās forsēšanu, lāgim pat uz asimilāciju. Tā kā vēlamais neatbilda esošajam, sāka izplatīties «ideoloģiskie pierakstījumi».

Sādas kaitīgas prakses pamatā ir vienkāršota internacionālizācijas procesu izpratne un nacionālo faktoru lomas nepietiekama novērtēšana mūsdienu sabiedrības attīstībā. Sociālistisko nāciju un tautību uzplaukums Padomju Savienībā, to nacionālās pašapziņas pieaugums ir realitāte, kam ir milzīga pozitīva nozīme. 1919. gadā pieņemtajā otrajā Partijas programmā dažādu nāciju darbību tuvināšanās uzdevumam seko cīnīšanās prasība ar īpašu piesardzību izturēties pret agrāk apspiesto tautību nacionālajām jūtām. Dzemstī turpmākajā nāciju attīstības gaitā šī leņinskā prasība tika gandrīz aizmirsta un atkal skaļi izskanēja tikai partijas XIX Vissavienības konference.

Mūsu republikā ilgu gadus latviešu tautas nacionālajai simbolikai (sarkan-

* Dzejas dienas

Dzīves stunda

● 12. septembrī grāmatu namā «Latgale» dzejas draugi pulcējās uz tikšanos ar MARTU BĀRBALI. Šoreiz bija arī patīkams pārsteigums, jo dzejniece uzstājās kopā ar mākslinieci — koklētāju un tautasdziesmu izpildītāju MAIJU CALITI.

Iesākumā jauki dziedāja un dzejolišus par grāmatu — visu zināšanu avotu, grāmatu — draugu un palīgu un rudentiņu — «bagātu vīru» skandēja Preiļu pilsētas 1. bērnudārza audzēkņi.

Pēc tam preiļiešus uzrunāja M. Bārbale. Sinīs dienās visā Latvijā skan dzeja, taču sarunas risinās ne jau tikai par literatūru, bet arī par dzīvi, par to, kā ir un kā būt, kā dzīvot. Par to arī M. Bārbale — Latgales novada dzejnieces dzeja.

«Novadinš», «Tava valoda», «Meklēju Latgales sirdi», «Daugaviņas malīnā», «Miers»... — daži no autores nolasītajiem jaunākajiem dzejoliem (tie tiks sakopoti krājumā, ko paredzēts iz-

dot 1991. gadā), tuvi un saprotami. Jo runā par to, kā kopt un mīlēt savu sīksto Latgales zemi un valodu, kā šo mīlestību mācīt jaunajai paaudzei. Sevišķi mīli tāpēc šķiet latgaliskie dzejoli — mūsu dialektā rakstītie. Sajā pasākumā bija ne vien kopīgi runājamas un klusībā izdomājamas domas, bet arī kopīgi dziedamas dziesmas, uz kurām aicināja M. Calīte un viņas kokles skanīgās stīgas.

Bija dzejas stunda, kurā gan ar dzejas palīdzību, gan valsi-
dīgā sarunā mēģinājām rast atbildes uz visas tautas dzīvē būtiskiem jautājumiem.

S. JOKSTE

Marta BĀRBALĒ

LATGALEI

Ai, Latgale, tu mana baltā zeme!
No dzelvērtēm vēl asru migla pil.
Reiz pazemota, izstumta un pelta —
Kā gan vēl ezers palicis tik ziļs?

Ai, Latgale, tu mana rūgtā sala,
Kur daudzās ligzdās pamestība mīt.
Cits aizmests prom, cits nabadzības
bēdzis; —
Kurš dzimto vagu atnāks atkal dzīt.

Ai, Latgale, tu mana dziļā sāpe,
Vai bērziņš atzaļos, kas kādreiz cirsts?
Bez tavas svētības, bez tava glāsta,
Cik daudzi nedzīvotā dzīvē mirst.

Ai, Latgale, tu dvēselīte mana,
Kur cilvēks Dieva vārdam vēl jau tic.
Ple tavām kājām apsēstos es bikli,
Jo manā vietā nedaris to cits.

Ai, Latgale, tu asara uz vaiga,
To nenotraucu. Tai ir jāizkvēl,
Jo šajos pakalnos, es šodien jūtu,
Ka man kā bērnam raudāt nāksies vēl.

* Dzejas dienas

Einārs PELŠS

GRĀMATAS

mēs esam no «Brinumzemes»
no «Piedzīvojumiem, fantastikas,
ceļojumiem»

mēs — «Ievērojamu cilvēku dzīve»
lubeņu lielās tautas
sarindotas bibliotēkā
virs un zemzemes plauktos

mēs — smadzeņu raksti
pasauļu logs
virs un zemzemē
mums ir katram
šaurš lasītāju loks
tikai mums uzticīgi grāmatu tārpi
mēs esam «Pagātnes domātāju darbi»

kad pa skeletu zariem
lēkā kukaiņi
uz mata kā putni kokos
tie ir burti grāmatās
kuras uz drankīgā laiku ceļa
lasa pasažieri veļi

kad zilgmē aizlido
acu zilītes
un viņu atstātos dobumos
sev aliņas iekārto
zelta vaboles
mēs esam «Stāsti par dabu»

Marta BĀRBALĒ

TAVA VALODA

Valodu sakopt, valodu glabāt!
Vara taures pūš zēli.
Visi nu tekam. Visi nu rūpē.
Aizstāvam viņu tik kvēli.

It kā viņa bārene būtu,
It kā tai nebūtu mātes,
Kura aprūpē, kura sakopj,
Kura dažbrīd rātu.

Aizbildņus ceļam, pilnvarojam
Viņu godīgi saudzēt.
Neapredzot, ka valoda pati
Savas atvases audzē.

Katrs vārdiņš lauž ciētu plīnu,
Akmenim cauri duras.
Cauri krusām un cauri miglām
Gadsimtiem ilgi kuras.

Ja nav slinkums, iemet tu arī
Liesmā pagali savu.
Pats ja uguns turētājs būsi,
Cienis i valodu tavu.

Normunds DIMAŅTS

* * *

Balta lapa
Es biju.
Jau pusdiēna
Nāk.
Jau sirdsapziņa
Prasīt sāk.
Es biju
Balta lapa.
Kad mana dvēsele
Aprakstīta tapa,
Es sāku nožēlot.

Voldemārs ROMANOVSKIS

DZIESMA NENOSTĀDITAI BALSĪJ

Gadiem tu pie manis nāc.
Gadiem es tev pretī.
Ceļu mūžība aprij
Mūsu gaisās naktīs
Un aizā met
Gadiem.

Gadiem es pie tevis gāju.
Gadiem tu pie manis, —
Lai garām paietu.

* Dzejas dienas

Einārs Pelšs.

Marta BĀRBALĒ

NEAPSODZU

Neko jau aplam ēs neapsūdzu,
Es tikai to vienu — vienīgi lūdzu:
to baltāko kalnu nenorociet,
to zilāko ezeru neizlociet,
to ceļmalas ābeli nenocērtiet,
jo kur tad cilvēka acij būs vērties.
Kur spēku smelties, kur saulup celties,
ja dvēsele piebirs ar niecības smelti.
Vēl pēdējo zvanu nenonēmiem
Un svētnamu zūdībai nenolemiet,
Un ozolubirzi neapgāniet.
Un nesakiet — dievu pielūgt ir māņil
Vai mute vairs runās par kādu tur
laimi,
ja samīts ir svētums.
Un cilvēks ir zaimots,
Vai liekas, ka daudz ko lieku es prasu?

Ilga RISMANE

ATSTARI

Es nevaru dzīvot
bez tavas vētras klusuma.

Es nevaru dzīvot
bez tavas saules ēnām.

Es nevaru dzīvot
bez tavas varavīksnes krāsām.

Es nevaru bez tevis
dzejas rindā atspulgot.

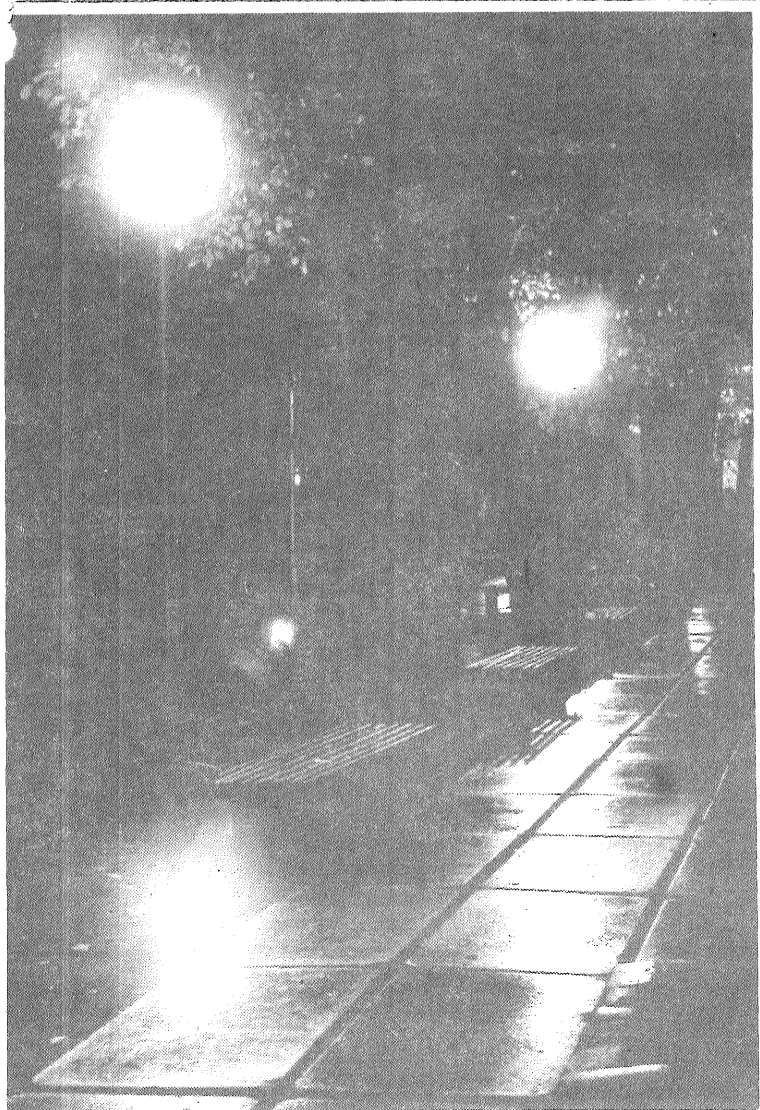
Antons KOKOJS

SVIEDRS

Sveiki, biedri, es esmu sviedrs!
Sālš, izkāmējis vecīts!
Sveiki, biedri! Vai nemsiet līdzī
Laika augšupēcē?

Sveiki, biedri! Trīsreiz sveiki!
Trīsreiz sveiki. Jūs neatbildat?
Ar dūsmām mani projām slaukat,
Kā ērmu tādu, kā spītālibu...

Sveiki, biedri, es esmu sviedrs!
Es jūsu darba darbābiedrs!
Ja jūsu darbam nav biedros sviedra, —
Kas jūsu darbs, kāds darbs jums biedrs?

Aleksandra Čaka motivs.

J. LIVMAŅA—TRUBIŅA foto

Kas mums traucē?

(Nobeigums. Sākums 2. lappusē.)

vienkārši nav citas izvēles. V. Pižikova attēlotā perspektīva pārliek atgādina birokrātisko (turklāt ar šovinisma piegaršu) piespiešanu, bet nacionālajās attiecībās nav nekā sliktāka par to. Tieši tā dabiskie iedzīvotāju migrācijas un internacionalizācijas procesi lielvalstiskā šovinista un birokrāta rokās iegūst piespiešanas un šovinisma raksturu.

Daudzo lielvalstiskā šovinisma izpausmju vidū kultūras jomā vispirmām kārtām acīs krietni izteiktā valodu disproporcija. Fakti, par kuriem es tagad runāšu, jau ir pazīstami, tie nemiti no pēdējās tautas skatīšanas (1979) datiem. Krievu valodu kā starpnacionālās saziņas valodu pārvalda 80 procenti nekrievu, pirmām kārtām latviešu. Tas, protams, ir par maz. Taču absolūti nepieļaujami, ka Latvijā dzīvojošo nelatviešu vidū latviešu valodu prot tikai 20 procenti. Zināma atbildība par tādu

stāvokli jāuzņemas tautas izglītības sistēmai.

Galvenais ir tas, kā radusies šāda stihiska mīļotībasiska nevērības psiholoģija. Nē, nē, runa nav par militārpersonām (šodien te, rīt jau citur) un ne par «mušām viendienītēm», kuras ierodas Latvijā, dzenoties pēc «lielā rubļa». Mani ārkārtīgi satrauc, pat satricina tas, ka daudzi krievu cilvēki, kas dzīvo te desmit, divdesmit gadus vai pat vēl ilgāk, tā arī nav apgrūtinājuši sevi ar kaut vai viselementārāko latviešu sarunu valodas frāžu iemācīšanos. Jau nemaz nerunājot par visu pārējo, cilvēks, kurš prot tikai vienu valodu, bet dzīvo nacionālā republikā, pastāvīgi izjūt psiholoģisku diskomfortu, viņš apzog sevi gan garīgās augšnes ziņā, gan cilvēciskās saskarsmes ziņā.

Valoda ir pat ne pirmā, bet, ja varētu tā teikt, sagatavošanās klase internacionālisma skolā. Jā, patiesi, citas valodas apgušana ir brīvprātīga lieta, un V. I. Lēninam bija tūkstoškārt taisnība, kad viņš uzstājās pret piespiešanu šajā jautājumā. Taču nekāda brīvprātība neattieks internacionālā pienākuma ignorēšanu. Ja mēs runājam par latviešu un krievu divvalodību Latvijā, tad šī divvalodība tās internacionāliskajā izpratnē nozīmē nevis vienvirziena ceļu, bet gan ielu ar divvirziena kustību.

KO DARĪT?

Sis piezīmes, respektējot žurnālā aizņemamo vietu, ir īsākas, nekā varētu būt. Noslēgumā gribu atbalstīt laikraksta «Literatūra un Māksla» redakcijas aicinājumu republikas vadībai un sabiedriskajai domai — nepieļaut jaunu sabiedrības šķelšanos.

Taču, manuprāt, politiskajā situācijā, kādā izveidojusies mūsu republikā, ir iezīmējušās divas nevēlamas tendences. No vienas puses: rodas iespāids, ka, enerģiski iestājoties par visu mūsu republikas dzīves pušu atjaunotni pārkaistošās apstākļos, latviešu radošā inteliģence balstās lielākoties tikai uz saviem spēkiem, nepietiekami iesaistot kopējā cildenajā darbā citus iedzīvotāju slāņus, arī krievu valodā runājošos.

No otras puses: vēl lielāku neapmierinātību izraisa tieši krievu valodā runājošās republikas iedzīvotāju daļas pozīcija. Pēc visa spriežot, vairākums no šiem cilvēkiem ir kaut kā palikuši sāpus no daudziem procesiem, kādī risinās republikā, viņi parāda zināmu inertumu. Šajā sakarībā nevaru nepaust savu dziļo vilšanos, ka avīze «Sovetskaja Latvija» ne-

kādi neatspoguļoja 1988. gada 14. jūnija mītiņu Rīgā, kas bija vēlīts stalinisma upuru piemiņai. Vai tad Stalina represijas bija tikai latviešu tautas traģēdija, nevis mūsu visu nelaime? Domāju, ka šajā gadījumā būs vietā atcerēties Lēnina novēlējumu: «lielās nācijas internacionālismam jāizpaužas ne tikai nāciju formālas vienlīdzības ieviešanā, bet arī tādā nevienlīdzībā, kur lielā nācija kompensētu to nevienlīdzību, kāda dzīvē izveidojas faktiski.

Ja šīs divas tendences, kuras vēl tik tikko iezīmējās, netiks savlaicīgi pārvarētas, tad patiesi var notikt tā šķelšanās, kuru mēs gribam novērst. Mums visiem ir nepieciešams pēc iespējas dziļāk apziņoties, ka mēs dzīvojam vienās kopējās mājās — Padomju Latvijā, kura ir mūsu visu kopējā māja — Padomju Savienības — sastāvdaļa. «Jācenšas radīt tādu sabiedrisko atmosfēru,» teikts partijas XIX Vissavienības konferences rezolūcijā, «kurā jebkādas nacionālās cīņās cilvēkus justos kā mājās ikvienā mūsu sociāliskās Dzimtenes daļā.»

Lai sasniegtu šo mērķi, mums visiem jāmacās internacionālisms. Nav iespējams reizi par visām reizēm kļūt par internacionālistu. Tas jā dara katru dienu, katrā jaunā sabiedrības attīstības posmā.

A. FAVORSKIS.
P. Stučka LVU docents
(«Horizonts»)

Stāstām par novadniekiem

Gara gaismas nesēja

«Dzimtene, tēviņa, esi tu pats, mīlu draudzen, esam mēs visi latviski nu rubeža leidz rubežam un tolak...»

Dzimtene, tēviņa ir myusu zemeļte ar sovīm mežīm, azarīm, zīdūšīm laukim un smilšu kolnīm, ar tom sādžom, kas dryumi slēpās zem cysu jumtīm.

Dzimtene ir tei volūda, kas šaltīm maiga, kai putneņa dzīsmā. šaltīm borga, kai pārkryņa graudīnš, bogota izlūksnēs, kai kūkle steigoss. Uz kuros steigoss tu spēlei, tei jauki skan, un kuru gribi pasmodēt, atstot, tei sopeiļi vād. Topēc izkūp, tū kūkli, spūdrinot steigoss un naalzmērsti vystuvokūs.

Dzimtene tova ir asni, quni, osoros sleicinoto tautas pogotne. dorbu pyno tagadne un cereibas bogoto nokūtne.

Tolok: dzimtene tova ir tei breiļveiba, kuru broļi tev izkaroļa. Mocis tū vērtēt, esi gotovs aizstovēt, nasaslēp kōktā, kad dzimtenes breiļveiba upuru un varby tovas dzīves prosa.

Kai melleibu pīrodeit dzīvē? Vai tū rodeit lyutos, skaistūs vordūs, dzīsmēs?

Nīceļa byus taida mīlestība un lobuma dzimtenei naness. Mums lomioļi dorbā, pīnokumā. Kotram, kai elstajam Latvijas dāļām, mums uzlikti pīnokumi. Lai kotrs dzimtenes mīleības vordā strodolām tū dorbu, kaidis mums uztycāts.

Esi karaveirs, centēgi pīsavynoļ kara mokslu, esi omotniks, izkūp sovū omotu un caur tū kolpoļi dzimtenei, esi skūlāns, centēgi pyuleļis igyut pareizu zynotni, lai, vyspuseļi izgleitots, tu spētu kolpot dzimtenei, un ar sovū pīmāru vastu naapzīneigūs uz spūzoku nokūtni.

Tie ir vārdi, ar kuriem pirms pusgadsimta — 1934. gadā — Rēzeknē izdotajā krājumā «Lauku ziedi» savus lasītājus uzrunāja krājuma autore Naalzmērstule.

Lielu laiku atpakaļ šie vārdi rakstīti, bet cik laikmetīgi tie skan arī tagad! Vai ar šiem vārdiem Latgales skolās vēl šodien nevarētu sākt literatūras stundu? Sava novada vēstures un kultūras stundu?

Sestdien, 10. septembrī, aglonieši godināja savas novadnieces Latgales kultūras darbinieces, dzeiņieces un skolotājas Rozālijas Tabīnes piemiņu.

Sīka augumā un stipra garā viņa savam mūžam izvēlējās vienu mērķi — nest gara gaismu saviem tautiešiem, dot izglītību vienkāršos lauku bērniem, un viss skolotājas mūžs bija šī mērķa piepildījums. Tam kalpoja arī literārā darbība, kur R. Tabīne bija pazīstama ar pseidonīmu Naalzmērstule.

No 1919. līdz pat 1965. gadam, kad izbeidzās viņas mūža

gaita. R. Tabīne bija kopā ar Aglonas laudīm. Strādāja Aglonas ģimnāzijā, pamatskolās, publicēja savus rakstus, dzejoļus, tulkojumus Latgales avīzēs un žurnālos. Bija vairāki nekā desmit grāmatu autore.

Gan savos darbos, gan klases priekšā vienmēr mācīja tikai labu. Zēlums. Zēlsirdība. Nu jau nekaunamies teikt, ka mums tās šodien pietrūkst. Pietrūkst nesavtības mūsu attieksmēs. Bet R. Tabīne, pati nekad nebūdama pārtikusī, allaž apmīloja, sasildīja un, ja vajadzēja, savās mājās izguldināja un pabaroja savus audzēkņus. Strādāja ar viņiem papildus. Kā mēs tagad teiktu — individuāli. Arī tā mums pietrūkst. Skolotāja R. Tabīne, kā prata, toreiz cīnījās par apgaismotību, par vienotību, par vecāku atbildību savu bērnu audzināšanā.

Tādu R. Tabīni atcerējās bijušie skolēni, aglonieši, kas kuplā skaitā, vienkāršiem un košiem rudens ziediem rokās, to dien pulcējās pie viņas kapa kopīgas. Atnāca pie cilvēka, kas visiem palicis tikai gaišā atmiņā. Un tomēr — pie cilvēka, uz kura kapa vietu celinās ilgus gadus bija aizaudzis, kuru jaunākie ciema iedzīvotāji nemaz nezinaļa parādīt.

Pati zēlumu mācīdama, ne vienmēr viņa pati to saņēma pēfī. Jo sevišķi — mūža novakārē, kad tas visvairāk bija vajadzīgs un kad tā vietā sirmajai skolotājai bija jāsanem sabiedrības nārmētums par to, ka savus skolēnus arī ticīgaj dzīvei aicinājusi.

Tā bija. Sestdien pie bijušās skolotājas kapa atceres brīdī bija daudzi viņas skolēni. To vidū — arī priesteri. Runāja viens no viņiem — cilvēks, kas savai skolotājai kapa pieminēklī sarūpējis, — Daugavpils dekāns Aleksandrs Madelāns.

Nē, šoreiz tas nebūt nebija spriedis, bet gan gaiša patēlības runa savai skolotājai, kultūras darbiniecei, kas allaž paliks latgaliešu literatūras vēsturē, tautas dvēselē. Tas bija arī aicinājums skolotājiem — būt īsteniem sava laika gara un kultūras nesējiem.

Svinīgi un ļoti tuvi tobrīd izskanēja Naalzmērstules kādreiz teiktie dzejas vārdi. Klusinātā mūzika. Svecīšu liesmiņas, kas sildīja, kā cerot, ka aglonieši savu Naalzmērstuli vairs neaizmirsīs. Kā apliecinot, ka no tādām satikšanās reizēm nav jābaidās.

Tai pašā dienā Aglonas ciema kultūras nams aicināja visus uz iepazīšanās ar dzejnieku Eināru Pelšu. Einārs lasīja savu dzeju. Mūsdienā autora dzeju. Bet par mūžīgajām problēmām. Nedaudz iepazīstināja arī ar sevi, ar savu pasaules uztveri un izpratni. Teica: «Garīgās dzīves par maz cilvēkos...»

Mums visiem todien bija jādomā tāpat. Jo arī kultūras namā vēlreiz ieklausījāmies Naalzmērstules dzejā. Ielūkojāmies fotogrāfijās, kur R. Tabīne bija redzama kopā ar kolēģiem, ar audzēkņiem un viena pati — uz lauku ceļa, salikusi un spieķīti rokā — mūža novakarā...

Agloniešus uzrunāja arī rajona kultūras nodaļas vadītāja M. Līvāne un rajona vēstures un lietišķās mākslas muzeja direktore T. Bekeša. Viņas aicināja apzināt un kopt Aglonas novada bagāto kultūras mantojumu. Lai pēc laika atkal nesāpētu sirds, ka kaut kas jau ir no-nievāts un aizmirsts.

Šoreiz paldies lātelc Aglonas ciema kultūras nama direktorei J. Streikei, mākslinieciskās daļas vadītājai I. Glužinai, metodikei D. Savickai, ciema bibliotēkas vadītājai M. Nikiforovai — Naalzmērstules atceres pasākuma organizatorēm.

S. JOKSTE

ATELĀ: meitenes tautas tērpos iededz ar lauku ziediem rotātas svecītes uz dzeiņieces kapa.

J. SILICKA foto

Redaktors P. PIZELIS

Līdzjūtības

Mūsu laiks ir tik īss. Mūža vēji šalc apkārt un pāri. Kas lai zina to brīdi, Kad atskanēs liktena balss.

(J. Sirmhārdis)
Izsakām līdzjūtību piederīgajiem, izvadot VERONIKU ZALANI pēdējā gaitā.
1. iecirkņa Bernānu fermas kolektīvs

Māmiņ, man atdevi savu vasaru Kopā ar ikdienas laimi, Mīļu vārdu un rūgtu asaru, Kuru nevaru aizmirst.

(A. Elksne)
Sāpju brīdī skumstam kopā ar Ivaru un Andri Zalāniem, no MAMULAS uz mūžu atvadoties.
1. iecirkņa mehanizatoru kolektīvs

Aiz zemes malas noguls gurdā diena, Būs vakars vēls un zvaigzņu pilna nakts, Bet mūsu vidū paliks tukša vieta viena, smiltīm segta.

(J. Osmanis)
Dalām bēdu smagumu ar piederīgajiem, kad pēdējie ziedi gulst uz VERONIKAS ZALĀNES kapa.
Kolhoza «Sīlukalns» valde un arodkomiteja

Cik smagi ziedī! Cik tos nolikt grūtī! Vēl tikai dienas vidus. Bet saule riet!

(A. Vējāns)
Sāpju brīdī esam kopā ar JURA FILIPOVA piederīgajiem, viņu smiltājā izvadot.
Dzeržinska kolhoza valde

Neredzēšu vairs es baltās ievas, Kas ik gadus vēl pēc manis plauks.

(P. Sils)
Kad uz ziediem mirdz atvadu asaras, skumju brīdī esam kopā ar darbābiedra JURA FILIPOVA piederīgajiem, viņu pēdējā gaitā pavadot.
Dzeržinska kolhoza mehanizatoru un šoferu kolektīvs

Kails ļogā klanās Kā salstot rudens lietū zars. Bez putniem un bez šalkošanas Vējš rautās labas tumsā svaida, Ne tavi soļi skan, ne balss.

(J. Silazars)
Kad pāri pēkšņi aplkušās dzīves takai klājas smilšu un ziedu sega, Izsakām patiesu līdzjūtību arodkomitejas locekļa JURA FILIPOVA piederīgajiem, viņu kapu kalnā izvadot.
Dzeržinska kolhoza arodkomiteja

Mājup neved ceļš vairs tevī. Salūzis tavs dzīves tilts. Sirdī glabājam, ko devi; Viegla lai tev kapu smiltis, māt!

(J. Grots)
Izsakām sirsnīgu līdzjūtību Helēnai un Pēterim Zukulter sakarā ar MATES un SIEVA MATES nāvi.
Agrofīrmas «Krasnij Oktjabrj» kolektīvs

Dusa saldi, māmuliņe, Baltā smilšu kalniņā! Mīli bērns audzināji, Gaišas dienas vēlēdama.

(T. dz.)
Izsakām dziļu līdzjūtību Annai Brovackai sakarā ar MATES nāvi.
Rajona sadzīves pakalpojumu kombināta administrācija, partijas organizācija un arodkomiteja

Kur likt silto malzi, ko tev nesu, māt, Jo tu klusa aizbrauc skumju vezumā. Tajā tālā clemā — mūsu asarās, Tur, kur nav vairs ziemas un nav vasaras.

(O. Vācietis)
Izsakām dziļu līdzjūtību Anai Brovackai sakarā ar MATE nāvi.
Darba biedri

Dusi saldi, māmuliņe, Baltā smilšu kalniņā! Mīli bērns audzināji, Gaišas dienas vēlēdama.

(T. dz.)
Kad pēdējie atvadu ziedi klāj MATES kapu, esam kopā ar Irēnu Pastari viņas lielajās bēdās.

(O. Vācietis)
Izsakām dziļu līdzjūtību Irēnai Pastarei sakarā ar MATES nāvi.
Preiļu sakaru mezgla kolektīvs

Labu nakti, labu nakti Vēlu savam tētiņam. Lai viņam viegla gūla Zem zaļām vēlēdama.

(T. dz.)
Izsakām līdzjūtību Eleonorai Līvānei, TĒVU izvadot smiltāja.

Mājas kalniņi Noriet saule vakarā, Sidrabīnu sijādama, Aiziet dusēt māmuliņa Baltā smilšu kalniņā.

(T. dz.)
Izsakām dziļu līdzjūtību Elzai Lapīnai sakarā ar MATES nāvi.
Līvānu stikla fabrikas kolektīvs

«LEŅINA KAROGS»

Laikraksts iznāk otrdienās, ceturtdienās un sestdienās latviešu un krievu valodā

«Ленина Карогс» («Ленинское знамя»). Газета Прейльского районного комитета Коммунистической партии Латвии и районного Совета народных депутатов на латышском языке, г. Прейли, Латв. ССР. Издательство «Звайгзне», г. Рига, ул. Горького, 105.

REDAKCIJAS ADRESE: 228250, Preiļos, Komjaunatnes ielā 1.
TALRUŅI: redaktors — 22059, redaktora vietnieki — 21996, atbildīgais sekretārs — 22154, agrorūpnieciskā kompleksa, jaunatnes dzīves un sporta nodaļas — 21759, rūpniecības, celtniecības un kultūras nodaļas — 21985, grāmatvedība, uztīņas par sludinājumiem — 22305.

Laikraksts iespiests Latvijas PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas Daugavpils tipogrāfijā 228400. Daugavpils, Valsts ielā 1. 1 nos. Iespiedloksne. Ofsetiespiedums. Metiens 14073 eks. (latv. val. 10001 eks., krievu val. 4072 eks.). Indeks 68169. Pas. 1338.